

Lo Catalanista

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director. | Los originals no 's tornan.

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Calderón, 36.

Representació Administrativa á Barcelona
Llibreria de Alvar Verdaguer Rambla Mitj, 5

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Sabadell. 2 rals al mes.
Fora. 8 " trimestre.
Un número sol. 0'20 ptas.
Anuncis á preus convencionals.

Comissions de totes classes

Compra y venda de fincas.

Accions del Banch de Sabadell.

Cantitats disponibles en pagarés é hipotecas.

PERA MES INFORMES

Carrer de las Balsas, núm. 28.-Sabadell.

Sometents de Catalunya

De prés de nostra campanya á favor de la llibertat d' insignias pera l' ús dels Sometents, creyém deber inexcusable 'l donarvos compte de sos resultats.

En apariencia, y si atenguessim sols á las satisfaccions del amor propi, deuriam galejar d' haver obtingut una senyalada victoria; que moralment de tal podria considerarse l' haver inclinat á la Comissió Orga-

nisadora del Cos á reconexer la existencia d' un error en sa elecció dels porta-escopetas ant. regionals. En efecte: la Comissió ha tornat en part sobre son primer acort pe. a rectificarlo en lo sentit de tolerar parcialment las inscripcions catalanas, mal siga sobre las faxas de colors oficials.

Mes si aparentment sembla que 'ns podriam donar per satisfets, no es així en realitat atenent al fondo del problema debatut. Se tractava de reivindicar lo dret dels Sometents á usar indistintament lo trajo é insignias que més s' avinguin al temperament y condició de cadascú, ó sia, en substancia, evitar los inconvenients de tota uniformació dintre 'l Cos; y en aquest punt la Comissió ha mantigut llastimosament son erro, agravantlo més encara ab sa persistent designació de faxas oficials y la prohibició absoluta y expresa de tota altra mena de insignias que no sigan las per ella adoptadas.

Així, donchs, d' ara endavant ja se 'ns podrà regatejar la característica llibertat de que disfrutaren sempre nostres ascendents en l' ús de sos trajos y arreus complementaris; y, com la pendent es en aquest punt molt relliscosa, per ser massa relatiu lo criteri á seguir en la definició ó apreciació de lo que son insignias ó no ho son, qui sab si algun dia arribará á prohibirse fins la mateixa barretina per sa genuhina representació regional.

La ensopegada es de dordre. Mes que 'l acort en sí, 's presta a lamentables abusos lo precedent que senta. Oportunament ho anunciáren ja en document oficial endressat á la Comissió. Així com avuy s' ha escullit pera uniformar un senzill porta-escopetas, demá se pot triar la gorra, més enllá altra part del vestit y darrerament lo trajo sancer. Així, després d' haver servit uns en l' exércit los anys de lley, ó d' haverse redimit altres en metálich de tal obligació, se trobarán algun dia 'ls nostres Somatents convertits en verdaders soldats, si 'ls plau per forsa, y soldats dels que no menjan, ni cobran ni gastan res del erari públich.

*

Si aquest perill fos encara aïslat, menos mal; lo pitjor es que constitueix un sintoma d' altres perills més graves. Veyám sinó ¿pera que s' necessita uniformar á tots los Somatents del Principat si, per sa propia naturalesa tradicional, deuben sortirse de llurs respectivas comarcas, tenint cada un d' ells circumscrip. sa esfera d' acció á la defensa del ordre y la pau, vidas é hisendas compresos en lo terror que propiament trepitja? ¿Es que algú ha somniat ja en moviliarlos quan convingui, al istil d' un gran exércit, pera destinarios á defensar quelcom més que 'ls esclusius ordre y tranquilat de sas corresponents localitats ó comarcas? No serém pas nosaltres qui aventurém una resposta; sabém sí que no fá pas gayres anys se murmurá ja, ab ocasió d' un pronunciament fracassat en la provincia de Girona, dels propòsits per algú manifestats sobre 'l servey que en tal cas podian fer los Somatents á las Institucions; volgué

la casualitat que 'l rumor no pogués alashoras confirmarse; però 'l camí que s' segueix no es gaire tranquil·lidador pera la verdadera missió dels Somatents, ben redicalment distinta de la dels exèrcits retribuïts.

Aquéstos, que viuen á costas del Estat, fent una vida de perfectes rentistas en temps de pau, son los únichs obligats en días etzarosos á vetllar per la defensa dels poders públichs y la conservació del ordre nacional. ¡Lluhits estarian los ja prou desventurats contribuyents espanyols si, després de sostenir ab fexugas cargas lo presupost oficial de la Guerra, haguessen encara de fer efectiva llur prestació personal pera suplir la sua utilitat en los pochos casos que pot resultar positiva! Naturalment que axó á Espanya ja no es tan estrany com sembla á primera vista, puix apenas s' apunta conflicte sene que la cooperació privada dega acudir ab homes, barcos ó diners á sa bona solució, com sobradament ho provan las campanyas d' Africa y Cuba, l' alarma de las Carolinas y la expedició de Melilla; però deu distingirse sempre entre aquestos sacrificis personals que espontáneament vullga imposarse 'l país y 'ls que forsosament poguessin exigir-se á entitats ú organismes que per sa especial condició y caràcter deuen estarne naturalment exempts.

* * *

Perque deu entendres, estimats compatricis, la verdadera naturalesa del actual Sometent, que segons la genuhina tradició mellor anomenaríam *Sagramental*. Lo Sometent propiament dit sí que en realitat venia á ser una mena d' exèrcit que tenia d' improvisarse en los cassos graves, perquè, en son temps, essent Catalunya mestressa de sas accions, no hi havia milicias permanents, ni 's feyan llevas forsosas, ni anava ningú á servir al rey com no fos en cassos de molt estreta necessitat, per curta temporada, darrera del Rey en persona y encara dins de Catalunya. Mes lo *Sagramental*, ó Sometent *vehinal*, que es lo d' avuy en dia, es una confederació formada entre 'ls vehins dels pobles y masias pera expel·lir als malfactors ab l' alsament d' un cert número d' homens armats y dirigits per cabos prèviament convinguts. Axís per exemple, podem dir que 'l Sometent vehinal del Plá del Llobregat, primer de tots en sa fundació, té son particular origen en un pergami del alt Rey en Jaume 'l Conqueridor, qui en 15 de Janer de 1257 juntament ab lo bisbe y capítol de la Seu de Barcelona y altres eclesiástichs havents jurisdicció y ab los prohomsens qui formavan lo municipi de la dita ciutat, considerant que 'ls pagesos del Plá del Llobregat eran molt sovint damnificats pels lladres que 'ls furtavan los fruyts y altres bens, y volent obviar ab eficacia á tals danys y perills, ordená que constituïts los dits pagesos per parroquias, só es, San Boy, San Joan Despi, Santa Maria de Sans, Esplugas, Sant Just Desvern, Sant Feliu, Sant Vicens dels Horts, Santa Creu de Olorda, Molins de Rey, Santa Coloma, Viladecans, Gavà, Castelldefels, y del terme del castell d' Areprunyá (es dir, tots los homes del Plá del Llobregat), poguessin tenir armas en llurs casas, com ballestas, espasas y

llansas, ab las quals se poguessen defendre, y que, si qualsevol d' ells era damnificat ó robat per algun lladre ó bandoler, tocás la campana y tantost ohit lo toch los homens avehinats en las parroquias sobreditas deguessén exir pera donarli ajuda.»

De igual manera, se organisá mes tart le Somatent vehinat del Vallés, autorisat pel rey Jaume II, en 26 de Juliol de 1314; y axí aná poch á poch y parcialment extenentse com taca d' oli per tot arreu de Catalunya. Vol dir axó que en realitat, lo Sagramental, ó sia nostre Sometent d' avuy, no es pas institució d' una sola pesa, si no més bé un conjunt d' institucions vehinals que han viscut en sos orígens y podrien perfectament subsistir aisladas, sense cap extricta necessitat de unificar llur direcció com sos reorganitzadors d' avuy cregueren convenient, ni molt menys uniformarla en sas accions, en son vestir ni en sas insignias, com ha comensat á intentarho sa actual Comissió directiva.

* *

Apart d' axó, deu entendres també que la Institució del Somatent, baix son especte de vehinal, prové d' una época en que no existian altres organismes destinats á cumplir sa finalitat, de la mateixa manera que ab lo caràcter d' exèrcit subsistí sols en los temps en que no hi havian milícias permanents. Avuy que tenim cossos de seguretat y policia, avuy que tenim gwardia civil, mossos de la escuadra y guarderia rural armadas, son objectiu es purament complementari pera el desempenyo dels serveys á dits elements encomanats; y tan es axis, que á ser nostre pays mes afortunat en la administració y govern dels interessos generals, quedant la pau y l' ordre públich degudament garantits per la existencia d' aquells organismes que tots mantenim, cap necessitat tindria d' existir nostre actual Somatent com no fos pera desvetllar sas energias contra 'ls invasors forasters en días de perill pera 'ls drets de la Pàtria.

Desgraciadament no es axis; y ben alt ho pregonan los serveys que cada dia ha de prestar nostra amada institució, y que la convertexen en escencialment necesaria pera suplir las deficiencias oficials en la conservació de la tranquil·litat de Catalunya: pero de totes maneres, may ha de perdres de vista que sa esfera d' acció es purament privada, que sos serveys son voluntaris y gratuhits. y l' esperit que l' anima es lo pur esperit individual de conservació posat en práctica y aplicat corporativament á la obtenció d' uns beneficis que l' Estat per sí sol deuria prestarnos á cambi dels sacrificis pecuniar's que 'ns imposa.

Entés axó, 's compren bé la naturalesa lliure del Somatent; son allisament es potestatiu de cada hù, no pas per cap istil obligatori; sa manera de vestir y equiparse está completament al arbitre individual: y fins sa classe d' armament depén del gust y conveniencias de cada hù. ¿Hi ha res més lògich y natural? Sabui es que tota contrassenya-uniforme representa en general sobre 'ls individus que la ostentan certa dependencia que sol equilibrarse ab una determinada remuneració: axis se ga-

lonejan á gust de sos superiors ó amos als soldats, als empleats de ferro-carrils, als dependents de societats de crèdit, als criats de la noblesa, etc. però sos galons    contrasenyas representan una dependencia que 's paga ab honoraris previament estipulats. Cert que n' hi han que adoptan especials llureyas voluntariament, per   aquestos las esculleixen    son albir y sense consultar lo gust dels altres, se las posan com se las treuhen, y fins las cambian de formas y color si axi 'ls hi plau.

  Per qu  , donchs, los Somatents, que som essencialment lliures, y en lloch de cobrar r  s de la Institució, la servim de grat ab nostra prestació personal, per qu   havém de sufrir la absurda imposició de no poguer usar altres insignias que las adoptadas per la Direcció del C  s, quan ni 'ls Reglaments ho preceptuan ni las tradicions ho abonan? En bona hora que's posin las faxas oficials aquells que, segons la Comissió, las han demanat y desitjan portarlas; no 'ls hi envej  m son mal gust y migrat criteri, pero 'ls hi respect  m son perfecte dret    durlas. M  s    nosaltres, que 'ns desplauhen pel fondo y per la forma   per qu   prohibirnos las que sigan m  s acomodadas    nostre gust artístich y    nostre criteri patri  tich?

* * *

Molt deplorable es, estimats compatricis, l' errad  ssim criteri que ha inspirat l' acort de la Comissió Organisadora. Iniciar lo camí d' un sol uniforme pera tots los Somatents, quan fins l'   xercit retribuït té pluralitat d' insignias pera sos cossos y batallons, es atentar cruelment    la exuberant vida de nostra Institució que tan essencialment se caracteriza per la varietat de llurs manifestacions acomodadas al caracter de las distintas comarcas; es perjudicar sa serietat que   pl  ndidament s' havia mostrat fins avuy, m  s en sa brillant fulla de serveys que no p  s en la forma y vestit dels que la escrigueren, ab sa arma per ploma y sa sanch per tinta; es violar sa hermosa senzill  s que repugna    tota llampant uniformació, per ser aquesta germana bessona de la fantotjeria y proparenta de la afeminaci  . Lo Somatent, al que un de sos m  s entenimentats quefes, en Mola y Martínez, calificó de «institució modesta ajena    toda ostentación y brillo exterior», no es un grupo decoratiu, com lo simbolisat pels s  matents de Girona, uniformats ab barretina y faixas castellanas devant del monument    sos valents progenitors, sinó una colectivit  t que deu anar directament    son pr  ctich objectiu, sense pararse en la elegancia de sa marxa. Aquella passejada al *uno, dos...* dels somatents gironins, purament destinada al efecte escenogr  fich, es la m  s trista alegoria del fi que, pot ser ab tota inconsciencia, persegueix nostra Comissió Organisadora ab tan desdixats acorts com lo de las faixas oficials.

Reflexion  u, compatricis, sobre l' esgarriat camí que porta nostra amada Institució. Si l' acort que avuy lament  m ne f  s l'   n  ch síntoma, encara se 'ns podria tatxar de pessimistas; pero la degeneració 's manifesta palpable ab altres massa eloquents detalls, dignes d' atenta observació. Si analis  u la composició de la actual Comissió Organisadora del

Cos, veuréu que en ella hi formen ja, ab visible augment cada dia, una pila d'elements politichs, casualment afins, qual subjecció á quefaturas forasteras es mala norma pera la independència y rectitut de criteri en la direcció del Cos; notaréu en conseqüència, que, junt ab dits elements, van infiltrantshi massa depressa totas las corruptelas inherents á la xorca polillica que 'ns governa, ó sían la discurseria parlamentaria en las funcions directivas, y la influència del caciquisme en los nombraments de cárrechs, manifestada especialment aquesta última per la plaga cunerista, tan oposada á las tradicionals prácticás del Cós, y gracias á la qual representan ja avuy dintre la Comissió varias comarcas uns senyors que no hi tenen en ellas arrel ni prestigi de cap mena; ni en son fills, ni hi viuen, ni hi posseheixen cap respectable interés que justifiqui sa elecció; y així mateix vos penetraréu del esperit uniformista anti-catalá que hi senyoreja atenent al predomini que hi exerceixen los elements oficials, francament forasters, y alguns altres personatjes del pays prou descastats pera no usar sa llengua materna ni en las conversas de família. Mala atmósfera es aquesta pera desenrotllarshi xamosa la catalana Institució.

En tals circumstancias, ¿cóm extranyará ja ningú que 'l periódich del Somatent *Paz y Tregua* 's publiqui en idioma foraster, ni que las sessions de la Comissió Organisadora 's celebrin en castellá y ab pretensions oratorias prou enutjosas pera impedir tota iniciativa als Vocals de bona sava catalana, propietaris y conreadors de sas terras, y residents en sos partits corresponents, ó sia als més genuhins representants de la Institució? ¿Ni cóm sorprendrá al nostre poble que 'ls Reglaments é Instruccions pera 'ls somatents se circulin en llengua diferent á la que tots ells parlan y entenen; ni cóm s' admirará de que en lo sí de sa Junta hagi arribat á proposarse en sério, y ab la protesta expressada d' un sol Vocal, la prohibició de que 's cursin en lo Cos las comunicacions escrites en catalá?

¡Ah, companys, que la pendent es irresistible!

* * *

Un altre perill pot reportar aqueixa mania uniformadora de nostra Comissió directiva, manifestada entre altres cosas, ab la adopció de sos porta-escopetas oficials; y en lo perill de tendir al exagerat predomini dels elements militars. En efecte: no es tot hù pera 'ls oficials d' exèrcit auxiliars del Somatent l' haverse d' entendre ab collas de paysans que cada hù vesteix y camina á son istil, ó trobarse al devant de verdaderas companyias més ó menos uniformadas y afanyosas de pretindre cert grau de marcialitat; á las primeras las veurá tan naturalment com agrupacions de ciutadans lliures que posará sens adonarsen certa mira en son tracte; no succehirá igual ab las segonas que per sa flexibilitat á la alineació y sa predisposició á la dependència, afalagarán mellor sos instints de mando, prestantse á tracte menos suau, á disciplina més estreta y

á més exigent subordinació. Aixís es lo mon: en totas las relacions socials, quan uns afuixan altres estiran, y si n' hi han que s' abandonan, may falta qui 'ls empenyi avall; més que més tractantse ab elements militars, castellans ó castellanisats casi sempre, y com á tals instintivament propensos per natural al exercici de tota mena de soberania.

Fa més verossímil aquest temer la ja excesiva importancia que 's concedeix per alguns al vot militar en la existencia del Sometent, fins al punt de creures necessari l' afalagarlo molt pera que no se 'n declare enemich ¡Vana preocupació! Perqué 'l Sometent, com á Institució essencialment popular, está molt per sobre de las simpatias ó antipatias dels cossos oficials armats, y viurá mentres Catalunya vulga que visca, si no fatxendosament arreglerat en las plassas lo dia de Revista, útilment desordenat pels camins y montanyas en dias de necessitat pera 'l pays. Lo Sometent es l' esperit vivent del poble catalá, y no s' assassina á ma ayrada l' esperit d' un poble com no 's mata l' ánima humana mal s' enfonsi 'l punyal homicida dintre 'l cos que la sosté; per aixó 'l Sometent, suprimit per Felip V com á cástich per sa defensa dels drets de la terra, rebrotá de sopte l' any vuyt pera aturar gloriosament lo vol de las aligas francesas desde 'ls penyals del Bruch; y si avuy tornessin á decretar sa mort, arrelat com está fins al cor de la terra, jorn vindria en que rebrolles ufanós com arbre jove escapsat, no mancantli segurament allavors terra de regadiu y de bona sava catalana.

No vol dir tot aixó que dega rebutjarse en lo mes mínim la cooperació del element militar pera la obra del Sometent; sols si deu evitarse son monopoli pera no retornar may als tristos dias del any 1616, en que, baix las ordres del virrey Duch d' Alburquerque, abusá dels furs del Sometent pera enderrocar sense contemplació casas y castells, cremar vehinats enters y dexar molta pobra gent al ras y desamparada. Avuy per fortuna estém molt lluny de tan brutals atropellos; y per aixó podem considerar irrecusable sa intervenció fiscal, gubernativament decretada, quan altre no perquè al cap y á la fi Catalunya viu subjecta á la tutela centralista del Estat espanyol; com estimém perfectament acceptables sos bons serveys administratius y fins directius en tot lo que no revesteixi ni sombra de imposició. Ara, d' aixó á suposar que no deu moures ni un pas sense llur consentiment, ni pot pendres á despit seu cap resolució per justa y convenient que siga, hi ha molta distancia. Los militars que al Sometent vullgan servir, fassintho en bona hora, mes nó pera forsar son timó, sinó pera acceptar son curs, acomodantse á llur caràcter y naturalesa; per aixó es unánim la veu que 'ls demana de origen catalá á fi de que sápigán identificar-se ab l' esperit sanament regional que anima á l' Institució.

*
*
*

Tals son en conjunt, companys de Sometent, las explicacions que hem cregut del cas donarvos pera que compregau tota la trascendencia del acort pres per la Comissió Organitzadora en lo referent á las insignias

pera l' uniformació del Cos. A algú potser li sembli que nostres temors son exagerats al deduirne d' un petit fet tan feixuch rosari de trístas conseqüències; mes los tals no deuen recordar la paulatina degeneració de las famosas Esquadras de Catalunya, comensada ab la traslació de sa quefatura al costat del Capità General, seguida ab la desnaturalisació del Cos en srveys que fugian de sa històrica y tradicional missió, y coronada ab tan remarcables abdicacions en sa independència que l' han fet antipàtic a molta gent. Cal pensar sempre en la sàbia filosofia d' aquell ditxo català «del ou al sou, del sou al bou, del bou á la força». L' acort á que 'ns referim en nostre cas, és en si de poch alcans aparent, però revela tendències y criteris dintre la Comissió que no son pas de bon auguri pera la sort del Somatent. Es més, lo mateix acort s' ha millorat ab la tolerància en l' ús d' inscripcions catalanas, no pas pel vot expontani de la Comissió, sino sobre tot per la delicadesa de las autoritats militars, senyors Weyler y Euentes, que imposaren com á més armònica tal solució ab la decissiva y valiosa influència de sa opinió mostrada en loch y hora oportuns. ¡Y no n' hi ha pera espantarse de que tan migrada concessió al esperit català del Somatent haja hagut de prevenir encara de la generosa atenció dels elements oficials; evidentment los menos indicats pera mantenir lo caràcter tradicional del Cos! Demà cambiarem de autoritats militars en lo Principat, y gen cuántas ocasions tindrem la sort de trobarhi apoyo? ¿No es cent vegadas més probable quo 'ns hi apareguin com á enconats enemichs del esperit regional? Ja veyeu, donchs, bons compatrièis. si 'ns cal estar gayre tranquils pel pervindre del nostre Somatent.

Es precis que 'ns disposém á vetllar per ell. La primera campanya está ja lliurada; devant de las faixas oficials castellanas, n' hi oposarém altres de catalanas, á fi de neutralisar sa influència, y destruhirson efecte uniformista. Nostre plan era conciliador y ha sigut violentament condemnat; las faixas catalanas son expulsadas del Cos é igualment los qui las portin. L' insult á la dignitat de Catalunya es dur, més cal no perdre 'l de vista.

Nosaltres declarém solemnement que 'ns considerém ab iguals drets que abans pera dur las faixas catalanas; nosaltres estimém sa prohibició absurda per antirreglamentaria, y odiosa per antipatriòtica. Però no volém faltar á la disciplina ni sisquera en la aparència.

Guardarém nostres porta escopetas en la calaixera dels recorts estí mats, y renunciarem per ara á son ús; més que no 'ns vingan ab las insignias oficials de bandera, espanyola, perque son groch y vermell després d' haber aufegat lo groch y vermell de las barras catalanas, nos recordan massa tot lo procés de expoliacions que 'l centralisme espanyol li ha fet á la terra catalana, en sas lleys, en sa administració, en sos interessos, en sa llengua oficial. No volém, donchs, portar, no portarém may las faixas espanyolas, després d' haver desterrat ab son urch de-

sempre las de colors catalans: son regnat ha volgut ser únich, son imperi exclusiu, talment com lo tradicional predomini castellá en nostra terra, absorvent, dominador, intranzigent. Donchs rebutjémlo al menys una vegada en la vida: que 's quedi la exclusiva en los estanchs, ahont no hi trobará competencia; y en cambi servem per contrasenya l' escut catalá dins nostres cors.

Féuho aixís, sometens catalans, res de contrassenyas oficials, res de insignias uniformadoras, res d'abdications de sentiments y de criteri que demá 'ns podrian dordre. Atenemnos á la consigna de sempre, lo cap dret y 'l cor net.

Mentrestant, novas ocasions se presentarán !tan debó axis nó fos! pera defensar la dignitat de la terra. Cal esperar que en ellas hi serém més afortunats si á la valiosa ajuda dels pochs Vocals de la Comissió que ara s' han mostrat bons catalans hi afegim nostra enteresa y nostre entusiasme per la Institució. Si axis sabém ferho, día vindrá en que 'ls majors enemichs del esperit regional se donarán á partit acceptanlo en tota sa puresa. Mes si tal no logresim, si l' ayre del ferrer s' anés rarificant cada día més pera obrir pas á aqueix corruptor alé foraster que ha enmatzinat tot lo de Catalunya, creyéunos, estimats compatricis, hauria arribat l' hora de destruhir una Institució que per haver sigut desviada de son gloriós camí no respondria ja á son objectiu. Perque es menester no oblidarho may: las instituciones humanas naxen ab goig de tothom quan se necessitan, y moren sens que ningú las glori quan ja no fan falta; y si per cas arribadal' hora de desapareixer hi ha empenyo en ferlas durar de totas passadas, ja notenen virtut ni forsa, ni poden fer lo servey que se 'ls hi demana: son com soldat decrépit y xacrós que malament pot als altres defensar quan prou feynas te pera ell mateix aguantarse.

Si s' arribés á tan trist extrém, á las horas seria ocasió de posarnos novament d' acort los bons fills de la terra pera fer reapareixer una vegada més al genuí Somatent en tota sa puresa tradicional y tot son esperit rectament catalá, acullintnos al práctic sistema de las antiguas generacions ab la creació parçial dels Somatents vehinals, autónomos entre sí, y purament destinats á la defensa de llurs respectivas comarcas, sense protectorats oficials enervadors, ni direccions únicas inficionadas del virus centralista.

Doném temps al temps. Per avuy ja hem cumplert ab nostra conciencia. Demá 'ls fets nos ensenyarán prou la nostra obligació.—*Pel Somatent de Santa Coloma de Cervelló*, Lo Cabo del Districte, MIQUEL CARDONA.—Lo Subcabo del mateix, JOAQUIM GELABERT.—Lo Cabo del poble, JOAN SOLER.—Santa Coloma, 1 Abril 1895.

LO DECRET DE NOVA PLANTA

«Lo Decret de Nova Planta era una reforma que en uns termes ó altres exigia la marxa dels temps.» De aquesta manera suau, y fins en lo fons laudatoria, judica 'l senyor Llauder, lo quefe dels carlins de Catalunya, l' acte d' odi y de venjansa perpetrat per Felip V contra 'ls catalans: contra 'ls catalans que se li havian revelat, per haver Felip V faltat á son jurament y á la seva promesa de mantenir y observar los drets de la terra. «Malgrat una sanció tan explícita de las llibertats catalanas—diuhen los senyors Pella y Coroleu en son estudi de las Corts catalanas—don Felip no sapigué oblidar lo pernicios exemple de la Cort de Fransa, en quina s' havia criat; lo net de Lluís XIV havia de seguir també 'l camí d' aquell cesarisme pagá, quina tendencia essencial es la nivellació y que en lo gran cos del Estat no consent á cap membre que visca, sino sols átomos inerts que no 's pertanyen y viuen únicament de la vida que 'ls hi comunica lo poder central, com ha dit ab gran exactitut un escriptor religiós de nostres dias, y aixís fou que emportat per aquella influencia traspasá tot seguit las fitas que un pacte solemne havia marcat á las sevas relacions ab la nació catalana, expedi decrets prohibint la cobrança de drets de la Diputació, disposá allotjaments, tancá durant tres anys la universitat y las altres escolas de Barcelona, interposá son manament en várias eleccions pera cárrechs públichs y fins en los assumptos de pur ceremonial manifestá las sevas inclinacions abolint lo privilegi del conceller de cubrirse en sa presència. Lo caliu apilonat ab tan imprudent conducta, més patent per las numerosas persecucions, segrestas y desterrors, serví á Inglaterra y á Holanda aliadas pera encendre la guerra de Successió, apoyant las pretensions del arxiduch d' Austria, al qui miraren los catalans com á mantenedor y fins restaurador de las llibertats patrias.»

Peró ¿á qué 'ns entretenim en justificar la conducta dels nostres antepassats, si als realistas catalans de avuy los hi basta saber que aquells lluytaren contra Felip V y que aquest es un rebesavi de Carlos VII, pera condemnarlos? Aném al grá y concretémnos á exposar lleugerament qué es, lo que significa y quina fou la transcendencia del «Decret de Nova planta»; aquest decret casi «inofensiu», segons la opinió del senyor Llauder.

Diu lo Decret en son comensament: «Per decret de 9 de Octubre passat vaig ésser servit de dir, que havent ab la assistencia divina y ab la justicia de ma causa pac ficat enterament ab las mevas armas lo Principat de Catalunya, corresponia á ma soberauía esfablir en ell govern y donar providencias pera que sos habitants viscan en pau, quietut y abundancia; pera quin fi, havent precedit madura deliberació y consulta de ministres de la meva major confiansa, he resolt, etc.»

¿Se pot dir d' una manera més clara y més categórica que havent vensut als catalans per la forsa de las armas considerava Catalunya com á pays conquistat? ¿Se pot dir mes clar y d' una manera més categórica que com á conqueridor s' assumia sobre Catalunya tots los poders, la plenitut de la soberania? ¿Se pot dir mes clar y d' una manera més categórica que anava á donarli una forma d govern segons sa soberana voluntat y prescindint per complert de las lleys propias de la terra y de la voluntat d' aquesta y tractantla com un país que no tingués, ni hagués tingut may govern y que per primera vegada s' hagués d' organisar? Resulta patent que al obrar aixís, s' apoya explicitament en lo dret de forsa y regoneixia que las lleys constitutivas de Catalunya no li donavan facultat per ferho. Y efectivament, es sabut que á Catalunya lo rey tot sol no tenia la facultat de dictar lleys, ni tant sols la d' alterarlas ni modificarlas sense lo concurs de las Corts de la terra.

Aném seguint. ¿Y qué es lo que resolgué Felip V? «... que en lo referit Principat se formi una audiencia, en la quina presidesca lo Capitá general ó comandant general de las mevas armas, de manera que 'ls despatxos, després de comensar en mon nom, segueSCAN en lo seu: lo quin Capitá general ó comandant ha de tenir vot solzament en las cosas del govern, y aixó essent present en la audiencia; devenent en nominacions d' oficis y cosas graves, lo Regent avisarlo un dia avans de lo que s' ha d' tractar, ab paper firmat de la seva má y de paraula ab l' escribá principal de la audiencia; y si 'l negoci exigís prompte deliberació, se avisará ab mes anticipació.»

«La Audiencia s' ha d' ajuntar en las casas que avans estavan destinadas á la Diputació...»

Heus aquí cambiat d' una plomada tot lo Govern polítich de Catalunya y suprimida la Generalitat ó Diputació, especie de comissió permanent de las Corts Catalanas, que á mes de las grans facultats executivas que tenia á son càrrech, omplia 'l principal objecte de vetllar pera 'l compliment y conservació de las lleys de la terra. Lo rey, que d' una manera clara havia comensat per dir que s' assumia tota la autoritat, tots los poders, continuá destruhint totas las representacions del poder que no eran emanació de la autoritat real, y encarregá la representació d' aquesta «en las facultats de governar» al Capitá general y á la Audiencia que organisa á son gust, sense cap intervenció del país en aquestas facultats; y en tan es aixís que, després d' una porció d' articles destinats casi exclusivament á tractar de la administració de justícia tant civil com criminal, se n' hi llegeix un que diu textualment: «Tots los demás oficis que hi havia avans en lo principat, temporals, perpétuos, y tots los comuns no expressats en aquest mon Reyal decret, quedan suprimits y extirpats; y lo que 'ls hi estava encomanat, «si fos pertanyent á justícia ó govern», correrá á càrrech d' aquí endevant de la Audiencia; y «si fos pertanyent á rendas ó Hisenda» ha de quedar á càrrech del Intendent ó de la persona que jo diputés pera aixó».

Afegeixis á lo dit la creació de «corregidors» y «batlles», los primers tots de nombrament del rey y 'ls segons de la Audiencia, y l'establiment de «regidors» pera 'l govern polítich de las ciutats, vilas, y pobles, y preguntém: ¿qué s' han fet los drets y llibertats municipals? ¿quinas facultats los hi quedan als pobles pera la administració de sos interessos?

Peró, encara no 'n tingué prou lo conqueridor de Catalunya. En altre article del Decret mana que en la Adiciencia se sustanciïn totas las causas en llengua castellana, ab lo cual proscribeix l'us de la llengua nostra en la administració de justicia; en altre disolt los somatents, única forsa armada que tenia lo país desde temps antiquíssims, y en altre, per fi, disposa que en sos regnes las dignitats y oficis se donguin indistintament á sos vassalls segons son mérit y «no per lo naixament en una ó altra provincia d' ellas», disposició obertament contraria á las nostras Constitucions que manavan que tots los oficis de Catalunya de totas sas lleys políticas, económicas y administrativas? Res: lo Rey s' assumí tot lo poder legislatiu y executiu y fins lo govern y administració municipal exercintlo ó be per sí, ó per representants seus nombrats per ell, sense la mes mínima intervenció del país, y no content ab aixó, nos ofengué rebaixant la nostra llengua, desarmantnos y omplint los oficis de Catalunya de tota mena de gent, menos de catalans.

¿Li sembla al senyor Llauder si es «inofensiu» lo Decret de Nova Planta? ¿Li sembla si podrian estar ben contents ab lo que 'ns va quedar? Los carlins poden contentarse y fins no volguer res mes; pero los regionalistas, los catalanistas, ni podém, ni volém contentárnosen y ab lo regionalisme y ab lo catalanisme dels carlins, tal com l' enten y l' ha explicat lo senyor Llauder, no hi volém saber res; nos ho priva la nostra dignitat de catalans.

¿Que Felip V encara 'ns podia pendre més? Es veritat: no 'ns va imposar lo dret civil castellá ni francés, ni 'ns va manar que 'ns féssim jueus ó moros: peró va posar lo llevat pera que d'altres poguessen ferho y, per la seva part, se va accontentar prenentnos tot lo nostre dret públich. ¡Oh! sí; los catalans li hem d' estar eternament agraïts!

J. B. y S.

LITERATURA

LAS TRES LLÁGRIMAS DE 'N CINTO

El matrimoni del replá, concertant ab mí, esclatá de sobte á riure...

—Bé... Y li proba Barcelona?...—afegí sa mare, interessants'hi...

—Tira!...—reprengué 'n Cintet,—la sentís á n' élla... No se 'n mourífa pás may d' aquí!... Ha guanyat!... Jo li parlo en inglés, élla en catalá; vam

combinar-ho aixís pera fer pràctica, pera exercitarnos més en aquelles llengües...

—Bé... Bé—esclafí sa mare, tot retirant els plats—'l que tens de fer, Cinto, es no agafar-ho de boig, no l'ensart'hi de cego; ab palla y temps maduran las nespras, entents?..

—¿Qué vol dir?—esclatà en Cintet... Cualsevol se creuria que jo hi tinch alguna cosa!.. Donchs, miri, lo que 's per ara...—

S' alsà de taula, tot pl-gant el tovalló, y afegí somrihent:

—Per aixó, no 's creguí, si la coneixia com jo la coneix, no li desagradaria!..—y s' esquitllà dret á son quarto, tot girantse de tant en quant pera somriure una vegada més á sa mare.

—Hi posa tant el cor ab tot—rondinà aquésta, á mitja veu—que sempre me 'n temo alguna!.. ¡Qué sempre me 'n temo alguna!..—reprengué, acudíntseli á la memoria, la passada de 'n *Cúlio*, junt ab el desastre de las oposicions derrerases...

—Bá!.. Ba!..—feu la vehina—aixó y cridar el mal temps es una mateixa cosa!..

—Y tal!..—aventurà 'l marit, el de la comparació entre 'ls aucells y 'ls noys,—no farà pás rés que no ho haguém fet nosaltres.... Es la etat.... Li cau 'l temps... Y com aqueixas cosas no hi ha com qu' un mateix se las arregli!... Vritat, noya?.. Nosaltres...—

Y ab la excusa de 'n Cintet, il·luminat son rostre per la més ingénua expansió y visiblement commós, eus relatà fil per randa las peripecias de son casori.

D' aquell día en ensá, mogut per sa passió, que li pessigollava la llengua, en Cintet fou lo canari qu' afalagava ab sas agradosas passadas els entretemps de nostres ápatos... Per excusar sa fogositat aquélla explosió d' amor, que se li feya incontenible, com apoderada ja de temps en las entranyas, es valia de tots els medis; més, com lo fum descobreix el foch, la boyró de sos ulls, esqueixada de tant en quant pel llampegueix de son mirar, nos denunciava son ocult afecte. El més usual de sos procediments consistia en dibuixar, imaginariament parlant, una parábola, basada en cualsevol assumpto, insustancial algunas voltas; més que li servia de peu pera aixecar aquell arch, aquell invisible pont que, de tram en tram y arplegant en son curs tots los apartaments de la fàbrica 'ns conduhia fins á la inglesa... Quan arribava al chalet fins se li enaygava la boca... Tal dematí l' havia sorpresa llegint una novela qu' éll li era dut... Tal altre ruixant y arreglant els testos de sas finestras, ben arremangada de braços... Y ab la capa llibre y ab la excusa de las flors dels aucells ó de la música, se 'ns desfeya altre cop en una pluja d' elogis á sa enamorada que, ni que fós un serafí devallat á n' aquest mon per éll, expressament per éll, per amanyagarlo ab sis caricias, pera abrumarlo ab sas gracias, pera realisar sos fantasiosos ensomnis, tal y com s' agombolavan en la esbojarrada pensa...

(Seguirá.)

JOAN PONS Y MASSAVEU.

NOVAS

Ab pena havém llegit en lo Butlletí Oficial dels Somatents «Paz y Tregua» que á propesta del Cabo del Partit de Granollers don Antoni Argila ha acordat la Direcció del Cos proposar al Excm. Capitá General la expulsió del subcabo corresponent don Ramon Pareras y Noguera.

Molt nos ha extranyat la poca prudencia de semblant acort, precisament en aquestos moments en que acaba de ventilarse lo delicat assumpto de las insignias oficials pera 'ls Somatents, y quan tothom sab que 'l senyor Pareras s' ha distingit precisament per son fervor en la defensa de las faixas catalanas, que ha contrastat molt per cert ab la ensanyament castellanista del senyor Argila contra l' esperit regional del Cos.

S' ha trobat pretext pera la expulsió del senyor Pareras atribuhintli una falta de desacato envers lo senyor Argila (ja 's veu que 'ns aném tornant *hidalgos*) ab motiu d' una discussió tinguda per un y altre en la darrera junta de cabos de districte que presidia 'l Vocal senyor Rocafort, també com á bon polítich enemic del esperit catalá del Somatent.

Sensible es que 'l senyor Pareras no pogués moderar sa justa indignació 'l veurer com se li feya representar á son districte lo paper de renegat dintre la Comissió Organisadora del Somatent y als ulls de tota Catalunya; pero més de doldre es que 'ls senyors Rocafort y Argila hajan volgut abusar de sa autoritat tractant d' ofegar, ab la expulsió del senyor Pareras, la veu de sa Comarca que no 's vol fer responsable de llur criteri anti-catalá.

Precis es que las passions dels que exerceixen avuy son funest predomini sobre la Direcció del Somatent, sápigam contenir-se dintre certs límits, si 's volen evitar conflictes de major alcans; puig si ells en sa pretenciosa infalibilitat se fán tan esclaus del error que arriban al extrem de no consentir ni la sua discussió están molt exposats á encendre fogueras d' odi que poden reportar algun dia tristas consecuencias.

Cal tenir reflexió.

Ab atropellos com la expulsió del digníssim propietari de La Garriga, sols se logra excitar las iras dels més pacífichs contra l'arbitrarietat dels que 'ls dirigeixen y practican.

Lo senyor Pareras que era un dels més antichs subcabos de Partit, y s' havia distingit sempre per son amor al Somatent, no's mereixia pas tan deslleal premi per sos serveys. Més deu tenir present una cosa, y es: que tant com ha suferit en primer lloch las displicencias dels elements descastats que privan per desgracia en la Direcció del Somatent, s' ha fet acreedor á la més viva simpatia y adhesió de la major part d' aquest que 'l saluda carinyosament com á la primera víctima de la actual campanya patriótica.

Ab motiu de las festas de Pascua hi ha exposadas en los aparadors de

las acreditadas confiterías de Jaume Vila, J. Garriga y Pere Fonolleda un variat surtit de *monas*, que per sa novetat y elegancia posan als referits establiments á la altura en son género dels de la capital.

Dimars passat al demati fou traslladat á las presons de Barcelona l'autor de la mort del conegut forner don Pau Camps, ocorreguda lo 26 Octubre últim.

Lo Ministre d' Hisenda senyor Navarro Reverter ab motiu de la visita que li feren los diputats per Catalunya senyors Bustillo, Sala, Rusiñol, Rocafort, Planas y Casals, demanantli que sigués rebaixada la contribució de las vinyas filoxeradas, ha enviat las ordres oportunas á los delegats de las provincias catalanas pera que procedeixin á otorgar dita rebaixa.

Está ja convalescent de la enfermetat que 'l tenia postrat en lo llit nostre amich y company don Narcís Giralt, qual prompte restabliment desitjem.

Están molt adelantats los treballs d' instalació de material pera la llum eléctrica del servey públich contractat per l' Ajuntament á nostre compatrici don Joan Brujas y Pellicer.

La companyia dramática d' aficionats «Joaquim M.ª Bartrina» d' aquesta ciutat, avuy posará en escena en lo teatre de Castellar «Don Joan de Serrallonga» y «Tal hi va qui no s' ho creu.»

La Secció dramática de la Associació de Catòlics d' aquesta ciutat, avuy nit posará en escena, la preciosa obra del immortal Calderón «La vida es sueño», convenientment arreglada pera representarse en teatres catòlics.

Demá á la tarde celebrarán una segona representació de la mateixa obra.

Lo «Panorama Imperial» instalat en la Rambla d' aquesta ciutat y que fou inaugurat lo diumenje passat, cada dia 's veu més favoregut ab numerosos visitants que admiran las preciosas vistas que exhibeixen.

Ha sigut nombrat metje ausiliar del Hospital de Santa Creu de Barcelona, nostre amich y compatrici Dr. don Joaquim Puig y Sardá, á qui felicitem per tan merescuda distinció.

Próximament farà sa reaparició la «Banda Municipal» d' aquesta ciutat, havent ja reanudat los ensatjos de conjunt.

—De *La Veu del Montserrat*:

«Nostre Museu Episcopal ha fet altra bona cullita d' objectes durant lo passat mes de Mars. La secció romana s' ha enriquit ab notables objectes que han sigut admirats en gran manera per tots los que han tingut oca-

sió de veurels. La part de vidres ha sigut augmentada ab 24 exemplars, entre 'ls que hi ha una olla *ossuaria* de pam y mitj d'alsada, y cinch ungüentaris enters. Los bronzos hi tenen set exemplars, entre 'ls quals sobressurt un gran *speculum* casi enter y una clau. De ferros set mostrars. De ceràmica 24 objectes: los principals son 3 ollas *ossuarias*, 4 *patinas* ó *ampollas* y 4 urnas *cinerarias*, duas d'ellas de pedra. A tant notable colecció tenim d'afegirhi duas *destrals* proto-històriques y dos bonichs quadros en tela, un d'ells d'escola bolonyesa y l'altre del celebrat pintor Montanya.»

Lo dissapte del' altra setmana tingué lloch á Barcelona, una reunió magna convocada pel «Centre Escolar Catalanista», en la que hi asstí gran número de sòcis, ab l'objecte d'enterarse d'un plan de campanya que pensa seguir lo concell general del mateix en contra de la introducció en las llegendacions ditas forals del Consell de família y altras institucions igualment exòtiques. Don Joseph Comes y Sorribes llegí la exposició que dita societat pensa elevar á las Corts, demanant que aquestes aclarin nostra actual situació jurídica, després de quina lectura feu un erudit procés històric de las diferentas llegendacions existents dintre l'Estat espanyol, afirmant que si en certa manera havian sigut respectadas, encara que sia de malgrat per lo llegendador, lo despreci ab que 's miran en termes generals, y principalment á Catalunya, las lleys no catalanas per part de quins han d'aplicarlas, era causa de que, faltant obertament á lo possible pera la aplicació d'aquell, fins en los cassos en que está privat, com es lo referent á guardadurias. Feu notar lo senyor Comes la confusió que regna en tots los Tribunals, desde 'l Suprém als jutjats municipals, demostrant que pel bon nom de la administració de justícia y pel benestar de tots los ciutadans, convenia arreglar tal estat de cosas. Al acabar tan notable discurs fou sumament aplaudit.

Acte seguit lo president del Centre, don J. Maspons y Camarasa, doná detallada explicació de lo que 's pensava fer, d'heut que si be algunas associacions importantissimas s'havian ocupat del assumpto y altras pensavan ferho, no n'hi ha prou, atesa la magnitud de perill que amenaça 'ls interessos dels catalans y per lo tant que era precis fer interessar á tot Catalunya d'una manera més directa, á quin efecte 's dirigirian comunicacions á distingidas personalitats de nostra terra, acompanyadas de la exposició redactada per lo Centre, pera que en sas respectivas comarcas y en la forma que creguin convenient busquessin lo major número d'adheissions al pensament de tota mena d'entitats, ja redactant exposicions en consemblant sentit, ja adherintse á la del Centre.

Los concurrents quedaren molt satisfets de lo exposat, regnant molt entusiasme pera portarho á terme.

S' ADMETEN PROPOSICIONS

pera pendrer per arriendo lo servey de Café del Centre Industrial, de Sabadell, fins lo 30 d'Abril. Informará lo Conserje de la Societat (Rambla.)